

Kirjavahemärgid

Meelespea

Koondlause. Ees- ja järellisand. Lauselühend. Põimlause. Otsekõne

1. Koondlause

- Koondlause on loeteluga lause, see koondab ühele ja samale küsimusele vastavaid lauseliikmeid.

Esimesesel Tallinna maratonil olid kavas poolmaraton ning 4 ja 10 kilomeetri pikkused distantsid, samuti lastejooksud. (Mis?)

- Koondlause võib sisaldada kokkuvõtvat sõna. Kui see eelneb loetelule, tuleb kokkuvõtva sõna järele koolon.

Esimesesel Tallinna maratonil olid kavas järgmised distantsid: 25 km, 4 km, 10 km, samuti lastejooksud. (Mis?)

- Kui see järgneb loetelule, tuleb kokkuvõtva sõna ette mõttekriips.

25 km, 4 km, 10 km ja lastejooksud – neid jooksudistantse läbiti esimesel Tallinna maratonil. (Mida?)

2. Lisand

- Lisand on nimisõnaline täiend, mis tähistab sedasama olendit, eset või nähtust, mis tema põhisõnagi, kuid teise mõiste kaudu.
- Komaga eraldatakse:

Järellisand – Tallinn, Eesti Vabariigi pealinn, asub Soome lahe kaldal.

Omastavas käändes järellisand – Tanel Toomi (kelle?), tuntud režissööri film „Tõde ja õigus“ on äärmiselt Tammsaare-truu.

- Koma ei panda:

Kui-lisandis – Toomas kui tubli sportlane osaleb ka sel aastal maijooksul.

Olevas käändes lisand – Tanel Padar kuulsa lauljana esines Pärnus.

Eeslisandis – Meie president Kersti Kaljulaid sõitis riigivisiidile Itaaliasse.

3. Lauselühend

- Lauselühend on tegusõna käändeline vorm: *-des, -mata, -nud, -tud, -tuna, -maks.*
- Kui lauselühendi peasõna on lauselühendi alguses, tuleb koma.

Jättes ühissõiduki pileti ostmata, tuleb tasuda trahv.

- Võib esineda ka verbita lauselühendit. Verbita lauselühend eraldatakse komadega.

Poiss astus, pilet näpus, ettevaatlikult trammi.

- **NB!**

-tuna ja -maks lauselühend tuleb eraldada komaga vaid siis, kui lause selgus seda nõuab.

Kurnatuna pikast laevareisist(,) heitis turist hotellis puhkama.

- Kui käändeline verbivorm on kaassõnastunud, koma ei tule: arvestades (millega); hoolimata (millest), võrreldes (millega), alustades (millest).

Võrreldes eelmise aastaga on eelarve kasvanud.

4. Põimlause

- Põimlause on liitlause, mille osalused ei ole võrdväärsed. Põimlauses on pealause ja kõrvallause. Kõrvallause on alistatud pealausele. Kõrvallause eraldatakse alati komadega.

1561. aastal piiras Tallinna all-linna 2,35 km pikkune ringmüür, milles oli 27 müüri- ja 8 väravatorni.

1561. aastal _____,

milles oli _____.

- Kõrvallause sidendeid: *nagu, kui, näiteks, sest, et, sellepärast*, küsiv-siduv asesõna *mis, kes, kus, kuidas, miks*.

5. Otsekõne

- Otsekõnelause koosneb otsekõnest ja saatelausest.
- Saatelause võib puududa, olla otsekõne ees, keskel või taga.

Õpetaja ütles: „Tallinna päeva etteütlus toimub 15. mail.“

„Tallinna päeva etteütluse korraldaja on Tallinna Linnavolikogu Kantselei,“ sõnas haridusametnik.

„Sel aastal loevad etteütluse teksti Kelly Sildaru ja Reket,“ lausus õpetaja, „kuid eelnevatel aastatel on seda teinud kirjanikud.“